

Haapajärven pohjavesialueiden luokitus- ja rajausmuutokset

Laki vesien- ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004) edellyttää, että Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus luokittelee ja rajaa pohjavesialueet vedenhankintakäyttöön soveltuvuuden ja suojelutarpeen perusteella luokkiin 1, 2, 1E, 2E tai E. Luokitus perustuu vuonna 2015 voimaan tulleeseen lainsäädännön muutokseen (1263/2014, luku 2a). Uuden lainsäädännön myötä kaikkia aikaisemmin luokiteltuja pohjavesialueita tarkastellaan niiden suojelutarpeen ja vedenhankinnan käyttöön soveltuvuuden kannalta kuin ne määriteltäisiin ensimmäisen kerran.

1-luokkaan kuuluvat alueet ovat vedenhankintaa varten tärkeitä pohjavesialueita, joiden vettä käytetään tai jota on tarkoitus käyttää yhdyskunnan vedenhankintaan taikka talousvetenä enemmän kuin keskimäärin 10 m³/vrk tai yli viidenkymmenen ihmisen tarpeisiin. 2-luokkaan luokitellaan vedenhankintakäyttöön soveltuvat pohjavesialueet, jotka pohjaveden antoisuuden ja muiden ominaisuuksiensa perusteella soveltuvat 1-luokan mukaiseen käyttöön. Lisäksi E-luokkaan luokitellaan pohjavesialueet, joiden pohjavedestä jokin pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen (1E, 2E tai E). Aikaisemmin käytössä ollut luokka III poistuu käytöstä ja siihen kuuluvat alueet joko luokitellaan uudelleen luokkiin 1, 1E, 2, 2E tai E tai poistetaan pohjavesialuerekisteristä (POVET). Aiemmin poistetut pohjavesialueet (luokka IV) tarkastellaan uudelleen edellä mainitulla tavalla. Pohjavesialueluokat ilmaistaan jatkossa arabialaisin numeroin, jotta uusien säännösten perusteella luokitellut alueet voidaan erottaa aikaisemmin luokitelluista alueista.

Pohjavesialueiden hydrogeologinen kuvaus ja vedenotto

Lepolan pohjavesialue (1106901) on Haapajärven keskustan luoteispuolella ja Kalajokilaakson länsipuolella sijaitseva moreenimuodostuma. Alueen maaperä on pääasiassa siltti- ja hiekkamoreenia, paikoin esiintyy ohuita hiekkakerroksia. Sade- ja kuivakaudet vaikuttavat voimakkaasti saatavan pohjaveden määrään. Alueella on hydrogeologinen seuranta-asema ja useita lähteitä ja noroja. Pohjavesi on arseenipitoista ja sen vuoksi alueen vedenottamo on purettu ja Lepola on aiemmin poistettu pohjavesiluokituksista.

Kuona (1106902) sijaitsee Haapajärven keskustasta itään. Alue on kalliomäen kaakkoisosassa sijaitseva rantakerrostuma, jossa esiintyy hyvin lajittunutta hiekkaa ja soraa. Pohjavesi purkautuu ympäröiville soille. Sade- ja kuivakaudet vaikuttavat saatavan pohjaveden määrään. Pohjaveden varsinaisen muodostumisalueen pinta-ala 0,38 km² ja laskennallinen antoisuus on 100 m³/d. Kuona on poistettu aiemmin pohjavesiluokituksista.

Pitkäkangas (1106903) sijaitsee pitkittäisharjudeltakompleksilla, joka on syntynyt kahden jääkielekkeen väliseen saumaan ns. saumarajuna. Harju on luoteisosistaan kerrostunut kallioperän heikkousvyöhykkeeseen tai ruhjeeseen ja on näiltä osin peittynyt hienojakoisten sedimenttien alle. Kerrospaksuudet harjussa ovat paikoin jopa 50 metriä. Harjun lievealueet ovat hiekkaa ja hienoa hiekkaa. Paikoin esiintyy hienojakoisia välikerroksia, ja ilmeisesti alueella esiintyy myös orsivettä. Kallioperän heikkousvyöhykkeen alueella harju kerää vettä myös ympäristöstään. Pohjavesi virtaa kaakosta luoteeseen ja se purkautuu alueen luoteisosan lähteistä. Alueella Haapaveden Vesi Oy:n ja Vesikolmio Oy:n vedenottamot. Pohjaveden varsinaisen muodostumisalueen pinta-ala 4,52 km² ja arvioitu antoisuus on 4 000 m³/d. Vuonna 2016 alueelta otettiin pohjavettä noin 1 484 m³/d.

Kuivikon pohjavesialue (1106951) sijaitsee Haapajärven kaakkoisosassa, osittain Pyhäjärven kaupungin puolella ja samalla pitkittäisharjudelta-kompleksilla kuin Pitkäkangas. Kuivikon harjulla on vettä hyvin johtava sora- ja hiekkapitoinen ydinosa. Pohjavesialueella esiintyy paikoin myös hienorakeisia välikerroksia. Pohjaveden päävirtaussuunta on kaakosta luoteeseen, mutta alueen luoteisosassa pohjaveden virtaussuunta on kaakkoon. Pohjavesi purkautuu muodostumaa reunustaville suoalueille sekä Kuivikon lähteeseen. Alueella on Vesikolmio Oy:n vedenottamo. Pohjaveden varsinaisen muodostumisalueen pinta-ala 5,39 km² ja arvioitu antoisuus on 4 300 m³/d. Vuonna 2016 pohjavesialueelta otettiin vettä 475 m³/d.

Someronmäki (1106904) sijaitsee Haapajärveltä Kärsämäen suuntaan menevän valtatie 58 varressa. Pohjavesialue on kallioisessa rinteessä oleva moreenimuodostuma, itäosassa saattaa esiintyä rantakerrostumia. Pohjaveden päävirtaussuunta on lännestä itään. Sade- ja kuivakaudet vaikuttavat muodostuvan pohjaveden määrään. Alueen kokonaispinta-ala on 0,32 km². Laskennallinen antoisuus on 50 m³/d. Alue on poistettu aiemmin pohjavesiluokituksesta.

Lähdekangas (1106905) on moreeni- tai kalliomäen koillispuolella sijaitseva moreenimuodostuma. Aines on pääosin siltti- ja hiekkamoreenia, paikoin esiintyneen hiekkaisempiakin osueita. Pääosa pohjavedestä muodostuu alueen kaakkois-, etelä- ja lounaisosissa. Sade- ja kuivakaudet vaikuttavat muodostuvan pohjaveden määrään. Pohjavesialueella on toiminnassa oleva Havelanperän vedenottamo. Alueen kokonaispinta-ala on 0,68 km² ja pohjaveden varsinaista muodostumisaluetta ei ole rajattu. Alueen arvioitu antoisuus on 100 m³/d. Vettä otetaan lähitalouksien vedenhankintaan.

Haapajärven pohjavesialueiden uudelleen luokitus ja rajausmuutokset

Kuivikon (1106951) ja Pitkäkankaan (1106903) pohjavesialueilla sijaitsee ekologisesti monimuotoisia ja pohjavedestä suoraan riippuvaisia lähteitä. Pohjavesialueet, joilla on arvokas

maa- tai pintavesiekosysteemi, saavat uuden luokitusmenetelmän mukaisesti lisämerkinnän E. Kuivikon ja Pitkäkankaan pohjavesialueet luokitellaan 1E-luokkaan eli vedenhankintaa varten tärkeiksi pohjavesialueiksi. Pitkäkankaan pohjavesialueella on erillinen muodostuma-alue Kumisevan eli Varisperän kylän alueella. Erillinen muodostuma-alue on kooltaan pieni ja on pääasiassa asutusta ja peltoviljeltyä aluetta. Lisäksi aluetta halkovat tiet ja rautatie. Alue rajataan pois ja pohjavesialueen ulkorajausta tarkistetaan samalla. Lähdekangas (1106905) luokitellaan uuden luokitusmenetelmän mukaisesti 1-luokkaan eli vedenhankintaa varten tärkeäksi pohjavesialueeksi.

Kuonaa (1106902), Lepolaa (1106901) ja Someronmäkeä (1106904) ei palauteta pohjavesialue-luokitukseen mukaan.

Lisätiedot

Lisätietoja antavat ylitarkastaja Heikki Kovalainen (puh. 0295 038 356) ja geologi Helena Vikstedt (puh. 050 351 3152) Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksesta. Vaihteen puhelinnumero on 0295 038 000.

Oulussa 15. joulukuuta 2017

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus